

**Теми семінарських занять з дисципліни
«Психологія (загальна, вікова та педагогічна)»**

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Базові поняття сучасної психології Дискусія на тему проблематики психічного відображення	2
2	Тема 2. Психічні процеси та стани Доповіді за тематикою властивостей психічних процесів. Практична робота «Пізнавальні процеси та їх роль у навчанні»	6
3	Тема 3. Особистість Доповіді та дискусія щодо сучасних підходів до вивчення особистості	6
4	Тема 4. Періодизація розвитку особистості Характеристика періодів розвитку особистості у різних підходах. Практична робота «Діагностика акцентуацій характеру».	8
5	Тема 5. Підходи до розуміння навчальної діяльності	2
	Тема 6. Ефективність навчальної діяльності Практична робота «Стиль педагогічного спілкування». Обговорення та доповіді з проблематики застосування освітніх технологій, створення інклюзивного навчального середовища, шляхів вирішення гендерних проблем в освітньому середовищі, проблем поєднання методу та стилю навчання	8
	Разом	32

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 2. Психічні процеси та стани Доповіді за тематикою властивостей психічних процесів. Практична робота «Пізнавальні процеси та їх роль у навчанні»	2
2	Тема 3. Особистість Доповіді та дискусія щодо сучасних підходів до вивчення особистості	2
3	Тема 4. Періодизація розвитку особистості Характеристика періодів розвитку особистості у різних підходах. Практична робота «Діагностика акцентуацій характеру».	2
4	Тема 6. Ефективність навчальної діяльності Практична робота «Стиль педагогічного спілкування». Обговорення та доповіді з проблематики застосування освітніх технологій, створення інклюзивного навчального середовища, шляхів вирішення гендерних проблем в освітньому середовищі, проблем поєднання методу та стилю навчання	2
	Разом	8

Завдання для самостійної роботи

Для студентів денної форми навчання

Самостійна робота передбачає виконання таких видів самостійної роботи:

1) *Практична робота* на тему «Пізнавальні процеси та їх роль у навчанні». Студентові потрібно провести психологічну діагностику пізнавальних процесів в учня середньої школи за допомогою наступних методик: методика діагностики стилів кодування інформації (Є. В. Фролова), методика визначення типу мислення (Г. В. Резапкіна). Психодіагностичні методики надаються викладачем під час навчальних занять або можуть бути самостійно знайдені студентом у психологічній літературі.

Робота передбачає також аналіз отриманих результатів діагностики, співбесіду з учнем, в ході якої аналізується його академічна успішність та навчальні переваги або труднощі та формулювання висновків щодо взаємозв'язку особливостей пізнавальної сфери із успішністю його навчання.

За результатами роботи студент готує звіт у письмовій формі. Звіт повинен включати: титульний аркуш, соціально-демографічну характеристику досліджуваного (вік, стать, сфера діяльності тощо), результати психологічної діагностики у вигляді таблиці з сирими показниками тестування, змістовну інтерпретацію результатів та висновки.

2) *Практична робота* на тему «Діагностика акцентуацій характеру». Студентові потрібно провести психологічну діагностику вираженості основних типів акцентуацій характеру у підлітка або молодого людини за методикою Леонгарда-Шмішека. Знайомство з методикою, ключем та обговорення результатів роботи після її виконання здійснюється під час практичних занять, а проведення методики з досліджуваним, обробка та інтерпретація результатів – під час самостійної роботи.

3) *Практична робота* на тему «Стиль педагогічного спілкування», в якому студентові потрібно провести критичну оцінку себе у ролі вчителя (під час або після проходження педагогічної практики). Студентові потрібно провести психологічну діагностику власного стилю педагогічного спілкування за допомогою опитувальника, виконати оброблення результатів згідно до ключа та їхню змістовну інтерпретацію. Знайомство з методикою, ключем та обговорення результатів роботи після її виконання здійснюється під час практичних занять, а проведення методики, обробка та інтерпретація результатів – під час самостійної роботи.

Доповідь на одну з обраних тем (або на тему, запропоновану студентом), які виходять за межі лекційного матеріалу. Цей вид роботи не є обов'язковим та надає можливість отримати додаткові бали за активність під час навчальних занять.

Орієнтовні теми доповідей

1. Структура і властивості свідомості людини.
2. Характеристика неусвідомлюваних психічних процесів.
3. Несвідоме в теорії З. Фрейда.
4. Несвідоме в теорії К. Г. Юнга.
5. Несвідоме в теорії С.Грофа.
6. Типологія характерів К.-Г. Юнга.
7. Типологія соціальних характерів по Е. Фроммом.
8. Типологія характерів у тілесній психології (А.Лоуен).
9. Психоаналітичні типології характерів (С.Джонсон, Н.Мак-Вільямс).
10. Класичний психоаналіз З. Фрейда в вивченні особистості.
11. Гуманістичні теорії особистості (К.Рождерс, А. Маслоу).
12. Особистість, що самоактуалізується (А. Маслоу).
13. Теорія особистісних конструктів Дж.Келли.
14. 15. Поведінкові теорії особистості (А. Бандура).
15. Кризи розвитку особистості.
16. Принципи класифікації відчуттів і сприйняття та його основні властивості.

17. Проблема творчості у психології: творча уява, творче мислення. Критерії творчості.
18. Способи управління емоційним станом.
19. Вольові якості особистості.
20. Засоби подолання стресу.
21. . Види психологічного впливу. Механізми рекламного впливу.
22. Спілкування. Невербальна комунікація.
23. Види конфліктів. Способи управління конфліктами.
24. Стать і гендер людини: гендерна та статево-рольова ідентичність.
25. Стадії психосексуального розвитку особистості.
26. Психосоматичні розлади. Теорії формування психосоматичних розладів.
27. Брехня як психологічний феномен. Способи розпізнавання брехні.
28. Міжпівкульова асиметрія й індивідуальні розходження в навчальній діяльності.
29. Когнітивно-стильові характеристики навчальної діяльності.
30. Мотиваційні аспекти шкільного навчання.
31. Збагачувальний підхід до навчальної діяльності.
32. Диференційований підхід до навчальної діяльності.
33. Особистісно-орієнтований підхід до навчальної діяльності .
34. Система розвивального навчання.
35. Діяльнісний підхід до навчальної діяльності.
36. Нейропсихологічний супровід навчальної діяльності.
37. Психофізіологічний супровід навчальної діяльності.
38. Підходи до навчання дітей з особливими потребами (аутизм, гіперактивність/дефіцит уваги, соціально-педагогічна занедбаність, відставання в розумовому розвитку).
39. Способи педагогічного впливу на дітей з нездатністю до навчання (дислексія, дискалькулія, дисграфія).
40. Нейропсихологічні й психогенетичні чинники шкільної неуспішності.
41. Статева диференціація в навчанні.
42. Формування персонального пізнавального стилю. Проблема поєднання стилю навчання й методу навчання.
43. Проблема готовності до шкільного навчання.
44. Гендерна асиметрія в освіті.

У якості *поточного контролю* передбачено контроль за відвідуванням семінарських занять та оцінювання самостійної роботи.

Контроль за відвідуванням занять здійснюється протягом семестру. Оцінюється присутність та активність студента на заняттях з кожним розділом окремо (Розділ 1, розділ 2, Розділ 3) у 10 балів. Разом – 30 балів (максимально).

Критерії оцінювання активності студента під час навчальних занять

Кількість балів	Критерії
9-10	<ul style="list-style-type: none"> - ініціативне та творче ставлення до виконання завдань та практичних завдань; - правильні та обгрунтовані відповіді на практичних заняттях; - високий рівень засвоєння теоретичного матеріалу змістовного розділу; - високий рівень виконання та своєчасне надання всіх практичних робіт на перевірку; - вивчення окремих тем, які не викладаються в лекційному курсі; - опанування додаткової літератури з тем розділу; - високий рівень засвоєння практичних навичок за розділом, студент володіє всіма необхідними практичними навичками.

7-8	<ul style="list-style-type: none"> - активна та успішна участь у роботі на практичних заняттях; - правильні та обґрунтовані відповіді на практичних заняттях; - високий рівень засвоєння теоретичного матеріалу; - високий рівень виконання та своєчасне надання всіх практичних робіт; - вивчення додаткової літератури з тем розділу; - високий рівень засвоєння практичних навичок за розділом, студент володіє більшістю необхідних практичних навичок.
5-6	<ul style="list-style-type: none"> - не завжди активна й успішна участь в роботі на практичних заняттях; - добрий рівень засвоєння теоретичного матеріалу розділу, засвоєно менше половини понять за темами розділу, тим іншим знання мають системний характер; - виконання всіх практичних робіт з незначними помилками та їх не завжди своєчасне надання; - вивчення додаткової літератури за декількома темами розділу; - добрий рівень засвоєння практичних навичок за розділом, студент володіє менш як половиною необхідних практичних навичок.
3-4	<ul style="list-style-type: none"> - пасивність та низький рівень успішності у роботі на практичних заняттях; - низький рівень засвоєння теоретичного матеріалу розділу, засвоєно лише деякі поняття за темами розділу, студент простежує окремі зв'язки між засвоєними поняттями; - виконання практичних робіт з помилками та/або їх несвоєчасне надання; - задовільний рівень засвоєння практичних навичок за розділом, студент володіє лише деякими практичними навичками.
1-2	<ul style="list-style-type: none"> - пасивність та низький рівень успішності у роботі на практичних заняттях; - низький рівень засвоєння теоретичного матеріалу розділу, засвоєно окремі поняття за темами; - виконання практичних робіт з істотними помилками та/або їх несвоєчасне надання; - систематична відсутність на заняттях.
0	- повна відсутність на заняттях протягом семестру.

Практичні роботи за темами 2, 4, 6 оцінюються у 10 балів кожна, які розподіляються на 7 балів за зміст роботи (коректність проведеного завдання, якість обробки та інтерпретації результатів, грамотність зроблених висновків) та 3 бали за своєчасність виконання роботи та подання оформленого звіту на перевірку.

Критерії оцінювання практичної роботи

Показник, що оцінюється	Критерії оцінювання
Своєчасність 0-3	Практична робота складена у встановлений викладачем термін (звіт подано на перевірку вчасно). У разі складання роботи після встановленого терміну бали за своєчасність не виставляються.
Зміст роботи 0-7	<ul style="list-style-type: none"> - самостійність виконання (у разі доведеного плагіату бали за роботу анулюються); - відповідність кількості досліджуваних та використаних методик вимогам практичної роботи; - коректність застосування і обробки психодіагностичних методик; - грамотність і коректність інтерпретації результатів та висновків; - обґрунтованість аргументації та висновків; - відповідність формальним критеріям (структура, послідовність та логічність, грамотність, якість оформлення тощо).

Доповідь надає можливість отримати заохочувальні бали та оцінюється у 10 балів.

Критерії оцінювання доповіді

Показник, що оцінюється	Критерії оцінювання
9-10	У доповіді повністю розкрито зміст обраної теми. Матеріал викладено логічно, послідовно, аргументовано, мова є грамотною, наявний науковий стиль викладення матеріалу, студент демонструє вільне володіння термінологічним апаратом дисципліни та матеріалом за темою. Студент вільно відповідає на додаткові питання за темою доповіді. Для підготування доповіді використано джерела з основної літератури та додаткового матеріалу або іншомовних джерел.
6-8	У доповіді повністю розкрито зміст обраної теми. Матеріал викладено логічно, послідовно, аргументовано, мова є грамотною, наявний науковий стиль викладення матеріалу, студент демонструє вільне володіння термінологічним апаратом дисципліни та матеріалом за темою. Студент має труднощі із формулюванням відповідей на додаткові питання за темою доповіді.
3-5	Зміст доповіді неповністю розкриває зміст обраної теми. Матеріал викладено із порушенням логіки або послідовності, мова є побутовою. Загалом присутнє володіння термінологічним апаратом дисципліни та матеріалом за темою. Студент має труднощі із формулюванням відповідей на додаткові питання за темою доповіді.
0-2	Доповідь не розкриває обрану тему. Студент не орієнтується у початковому матеріалі, який винесено на доповідь.

Для студентів заочної форми навчання

пропонується виконання контрольної роботи, яка складається з двох завдань .

Перше завдання містить питання теоретичного характеру. Відповідь на це питання повинна складати самостійне осмислення теоретичного матеріалу з відповідної теми.

Друге завдання стосується розкриття певної психологічної задачі у формі аргументованого викладення власної думки та підкріплення відповідними психологічними теоріями або закономірностям.

Роботу розподілено на 28 варіантів, який може бути обраний студентом самостійно або за вибором викладача.

Варіанти контрольної роботи

(для студентів заочної форми навчання)

ВАРІАНТ 1

Завдання 1. Що таке особистість? Чи кожна людина є особистістю? Розкрийте основні підходи до вивчення особистості.

Завдання 2. Чи можлива розумна діяльність без уваги? Обґрунтуйте свою точку зору.

ВАРІАНТ 2

Завдання 1. Характеристика неусвідомлюваних психічних процесів.

Завдання 2. Сприйняття, пам'ять, увага - психічні пізнавальні процеси. Підберіть і проаналізуйте приклад практичної діяльності, у якій всі вони присутні як невід'ємні її компоненти, опишіть цю діяльність із погляду функціонування в ній цих процесів.

ВАРІАНТ 3

Завдання 1. Визначте найважливіші особливості пам'яті як пізнавального процесу.

Завдання 2. У чому подібність і розходження між «зараженням», «навіюванням», «переконанням»?

ВАРІАНТ 4

Завдання 1. Мислення і його відмінність від інших пізнавальних процесів.

Завдання 2. Конформізм - це погано або добре? Аргументуйте свою точку зору.

ВАРІАНТ 5

Завдання 1. Що таке темперамент? Розкрийте сильні й слабкі сторони кожного типу темпераменту. Аргументуйте свою точку зору.

Завдання 2. Яка характеристика сприйняття коштує за цим фактом? Дайте аргументовану відповідь.

Людина здатна вільно читати текст незалежно від шрифту й почерку, яким він написаний.

ВАРІАНТ 6

Завдання 1. Що таке характер? Розкрийте джерела й механізми формування характеру. Приведіть одну з типологій характеру (на вибір).

Завдання 2. Мислення репродуктивне й мислення продуктивне (творче) - у чому їхнє розходження? Приведіть приклади.

ВАРІАНТ 7

Завдання 1. Які властивості характеру Ви знаєте? Доведіть, що властивості характеру визначаються не біологічними, а соціально-психологічними закономірностями.

Завдання 2. Чи може бути «немовне мислення»? Якщо так, то приведіть приклад. Якщо ні, то аргументуйте свою точку зору.

ВАРІАНТ 8

Завдання 1. Розкрийте зв'язок характеру й темпераменту.

Завдання 2. В одному експерименті, заучуючи текст, треба запам'ятати три цифри: 61, 37 і 8. Перша група випробуваних багаторазово повторювала ці цифри про себе, намагаючись їх завчити. Друга група випробуваних зв'язала цифру 61 з роком польоту людини в космос, цифру 37 - з роком смерті А.С. Пушкіна, цифру 8 - з міжнародним жіночим днем. Яка група випробуваних запам'ятає цифри більш точно й на більше тривалий період часу? Дайте аргументовану відповідь.

ВАРІАНТ 9

Завдання 1. Основні підходи до вивчення несвідомого (З.Фрейд, К.Г.Юнг, С.Гроф).

Завдання 2. Про який пізнавальний процес мова йде в прикладі: Діяльність актора складна. Поряд з основними завданнями він виконує й побічні: актор не тільки зосереджений на виконанні ролі й виконанні сценічних завдань, але й на партнері, і на суфлері. Дайте аргументовану відповідь.

ВАРІАНТ 10

Завдання 1. Що таке стрес? Основні види й стадії стресу. Методи психологічної «боротьби» зі стресом

Завдання 2. Укажіть найбільш вірне висловлення, з Вашого погляду. Аргументуйте свою точку зору.

а) в основі темпераменту лежить тип нервової системи;

б) недоліки темпераменту можуть компенсуватися за рахунок захопленості, підготовки, вольових зусиль;

в) темперамент не існує до діяльності або поза діяльністю в широкому змісті цього слова;

г) темперамент визначається конституцією тіла.

ВАРІАНТ 11

Завдання 1. Проблема методу дослідження і його значення для науки. Методи, що використовуються в психології.

Завдання 2. Які твердження вірні, які ні? Аргументуйте свою точку зору.

а) у Гіппократа був чисто фізіологічний підхід до дослідження темпераменту;

- б) темперамент - це прямий прояв біологічних властивостей людини;
- в) характер - це така сукупна психологічна властивість людини, що і успадковується, і формується в процесі його життєдіяльності.

ВАРІАНТ 12

Завдання 1. Дайте характеристику засобам і методам психологічного впливу.

Завдання 2. Чи можна поставити знак рівності між поняттями «мозок» і «психіка»?

Аргументуйте свою точку зору.

ВАРІАНТ 13

Завдання 1. Розкрийте особливості уваги як психічного процесу.

Завдання 2. Які з перерахованих тверджень правильні, які невірні? Аргументуйте свою точку зору.

- а) інтроспекція є основним методом психології;
- б) становлення психології як науки було пов'язане із застосуванням у ній загальнонаукових методів дослідження;
- в) головне в методиці спостереження - записувати свої враження про те що траплялося;
- г) важливою ознакою експерименту є постановка мети, що конкретизує гіпотезу дослідження;
- д) головним недоліком експерименту є те, що дослідник не може за бажанням викликати якийсь психічний процес або властивість.

ВАРІАНТ 14

Завдання 1. Розкрийте зміст поняття «конфлікт». Які причини виникнення конфліктів? Дайте їхню типологію.

Завдання 2. Проаналізуйте історичне перетворення визначення предмета психології, із чим це зв'язано?

ВАРІАНТ 15

Завдання 1. Проблема становлення професійного спілкування.

Завдання 2. Про який психічний процес мова йде? Про яку його властивість? Назвіть умови його формування. «Дивна працездатність Н. Г. Чернишевського дозволяла йому часто проводити одночасно дві роботи: нерідко він писав статтю для «Современника» одночасно виконуючи іншу справу, наприклад, диктуючи секретареві переклад «Всесвітньої історії» Шлоссера».

ВАРІАНТ 16

Завдання 1. Розкрийте поняття «стиль керівництва», основні види стилів керівництва, і який з них, по-вашому, думці найбільш ефективний?

Завдання 2. Про який психічний процес мова йде в цьому прикладі? Про яку його рису? Текстильники, що спеціалізувалися на виробленні чорних тканин, розрізняє до 40 відтінків чорного кольору там, де око людини неспеціаліста розрізняє два-три відтінку.

ВАРІАНТ 17

Завдання 1. Розкрийте суть поняття «соціально-психологічний клімат». Які чинники і як його визначають.

Завдання 2. Що таке діяльність? У чому суттєва відмінність діяльності людини від пристосувальної поведінки (іноді називаною діяльністю) тварин? Підберіть приклади, що ілюструють Вашу точку зору

ВАРІАНТ 18

Завдання 1. Що таке інтелект, у чому основна його відмінність від мислення. Розкрийте основні підходи до вивчення інтелекту.

Завдання 2. Про який психічний процес мова йде в цьому прикладі? Про яку сторону цього психічного процесу? Дайте психологічне пояснення цьому факту.

Студент, готуючись до семінарського заняття, знайшов потрібний розділ у навчальному посібнику, почав його читати й радісно викрикнув «Я все це знаю, викладач розповідав це в лекції», - а наступного дня не зміг відповісти на питання по змісту даного матеріалу

ВАРІАНТ 19

Завдання 1. Опишіть основні види уяви. Докладно дайте характеристику творчої уяви й основних етапів творчого процесу.

Завдання 2. Дайте психологічне пояснення цьому феномену. Про який психічний процес мова йде? Про яку його характеристику? Аргументуйте свою точку зору.

Учениця Л., погано знаючу літературу й плутаюча героїв класичних романів, легко перераховує імена кінозірок і може охарактеризувати образи, які вони створюють на екрані.

ВАРІАНТ 20

Завдання 1. Які психічні процеси відносять до пізнавальних й чому? Як приклад розкрийте один з них.

Завдання 2. Як взаємопов'язані здібності, характер і темперамент в особистості й діяльності однієї людини? Або вони незалежні друг від друга? Аргументуйте свою точку зору.

ВАРІАНТ 21

Завдання 1. Самооцінка й чинник, що її визначають.

Завдання 2. Проаналізуйте наступні твердження. Оцініть їхню правильність із погляду сучасної психології емоцій.

1. Людині сумно, тому що вона плаче, а не навпаки.
2. Почуття непередавані мовою слів і рухів.
3. Без емоцій неможливі пізнання й діяльність.

ВАРІАНТ 22

Завдання 1. Мотиваційна структура особистості.

Завдання 2. Чи згодні ви з наведеними тезами? Знайдіть у них помилки й неточності, якщо вони є.

1. Свідомість є відбиття дійсності – істинне або перекручене.
2. Свідомість - це завжди знання про щось, що поза ним, вона припускає відношення суб'єкта до об'єктивної дійсності, до предмета, що перебуває поза свідомістю.
3. Моє відношення до мого середовища є моя свідомість.

ВАРІАНТ 23

Завдання 1. Характеристика конфліктних особистостей і способи корекції їхньої поведінки.

Завдання 2. Проаналізуйте висловлення. Чи згодні ви з ним? Аргументуйте свою точку зору.

Геній - це, насамперед, увага (Ж. Кюв'є).

ВАРІАНТ 24

Завдання 1. Емоційні процеси як форма вираження відношення до дійсності.

Завдання 2. Прокоментуйте висловлення. З якими з них ви згодні? Аргументуйте свою точку зору.

1. Людина в тій мірі суб'єкт, у який він - особистість, організм - не суб'єкт.
2. Особистість - суб'єкт і об'єкт суспільних відносин.

ВАРІАНТ 25

Завдання 1. Дайте характеристику функціям спілкування.

Завдання 2. Визначите, що з перерахованого списку можна віднести до здібностей, а що - не можна й чому?

Здібність до прямоходіння, здібність до розпізнавання заходів, здібність до говоріння, здібність до швидкого рахунку, ораторські здібності, здібність до спілкування за допомогою мови, здібність до саморозвитку, педагогічні здібності, музичні здібності.

ВАРІАНТ 26

Завдання 1. Розкрийте взаємозв'язок самооцінки й рівня домагань.

Завдання 2. Мислення й мова. Мова - це зовні виражена думка або «голосне мислення» (письмово викладена думка - це теж мова). Як ви поясните факти, коли в думках у чоловік одне, а говорить він зовсім інше? Доведіть, що в подібних фактах проявляється зв'язок

мови з мисленням, і що нічого немає в мові, чого немає в мисленні, або що є в мисленні, тобто й у мові.

ВАРІАНТ 27

Завдання 1. Здібності як індивідуально-психологічна характеристика особистості.

Завдання 2. Оцініть висловлення з погляду правильності й неправильності.

Аргументуйте свою точку зору.

1. Величина міжособистісної дистанції залежить від культурних традицій.
2. Стереотип - це порівняно об'єктивне подання про групу людей, з якої в нас були обмежені контакти.
3. Авторитетна особистість менш піддана забобонам, чим інші люди.

ВАРІАНТ 28

Завдання 1. Сім'я як мала група. Стилi сімейного виховання і їхній вплив на особистість.

Завдання 2. Прокоментуйте дані судження. Яке співвідношення задатків і здібностей у людині.

1. Не в тім справа, що здібності проявляються в діяльності, а в тім, що вони створюються в цій діяльності.
2. Свої здібності людина може довідатися тільки спробувавши прикласти їх.

Студента є допущеним до підсумкового семестрового контролю за умови виконання контрольної роботи (мінімальна кількість балів 20).

Контрольна робота оцінюється у 60 балів, які розподіляються по 25 балів за кожне питання та 10 балів за своєчасність .

Критерії оцінювання контрольної роботи для заочної форми навчання

Показник, що оцінюється	Критерії оцінювання
Своєчасність 0-10	Контрольна робота складена у встановлений викладачем термін (подано на перевірку на початку заліково-екзаменаційної сесії). У разі складання роботи після встановленого терміну бали за своєчасність не виставляються.
Зміст питання 0-25	- самостійність, оригінальність; - використання основної літератури та додаткового матеріалу або іншомовних джерел; - відповідність формальним критеріям (структура, володіння сучасним науковим матеріалом. послідовність та логічність, обґрунтованість аргументації та висновків, грамотність, якість оформлення тощо); - вміння застосовувати теоретичні знання для рішення практичних завдань.